

Ezen mutatványszám megtartása semmi kötelezettséggel nem jár.

VI. évfolyam.

Budapest, 1887. november 30.

18. szám.

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden hó 15-én s 30-án. Előfizetési ár: Egy évre 2 frt Félévre 1 frt Egyes szám ára 10 kr.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. Komlóssy Ferencz. Főmunkatárs: Zelliger Alajos. Hirdetési díjak: Bélyegilleték 30 kr. Egy kéthasábos pétisorsért 10 kr.	Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népevelő” szerkesztőségére címezzék Budapestre (VII. Hársfa-utca 6. sz.) küldendőek.
---	--	--

TARTALOM: Az éhező iskolás gyermekek. Dr. Komlóssy Ferencz. — A magyarországi szabadkőművespáholyok tan- és nevelésügygel foglalkozó tagjainak névsora. Zelliger Alajos. — 50 éves tanítói ünnepély Pereden. Vágpartí. — Sántha Mihály † Zohori A. — Az érdem jutalma »Rel.« lev. — Tárca: A tanító szerelme. Pásztor Lajos. — Irodalom és művészet. — Vegyes. — Tanügyi tájékoztató. — Hirdetések.

Az éhező iskolás gyermekek.

Bizonyára nem vagyunk utolsók azok között, kik méltányolni tudják mindazon mozgalmakat, melyek az emberiség jólétére irányulnak, s elismeréssel adózunk mindazoknak, a kik a szenvedőkkel szemben emberbaráti érzelmeiket kitüntetik.

De ép oly fokban ellenszenvvel viseltetünk azon képmutatók irányában s szívünk mélyéből utáljuk azokat, a kik az emberbaráti kötelemeket csak saját önző céljaik elérése szempontjából fitogtatják s kik a jót nem magáért az ügyért, hanem csak azon célból művelik, hogy lármát csinálva, a közfigyelmet magukra irányítsák, jótéteményeiket, lát-szólagos erényeiket újra üssék s ily uton olesó dicsőségre esetleg kitüntetésre szert tegyenek.

Utóbbi időkben a sajtó kivétel nélkül foglalkozott az éhező iskolás gyermekek sorsával s így nekünk sem szabad figyelmen kívül hagynunk ezen mindenesetre érdekes themát, jóllehet kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy a napi sajtóval egészen eltérő nézet- és véleményben vagyunk, minnek oka abban rejlik, hogy mi gondolkozva szoktunk írni az ily fontos s következményeiben mérhetetlen társadalmi kérdéstről: miglen a napi sajtó munkásai az ujdonság ingere, illetve annak behatása alatt veszik át érdekes hír gyanánt az e nemű cikkeket s így nem csoda, hogy többnyire ugyanazon hibába esnek, tévesen ítélnék, s a közönséget is jó vagy rosszhiszeműleg tévedésbe ejtik, vagyis magyarán mondva, felültetik.

Ha találkozik valaki, a ki ez ideig nem volt tisztában az igazi humanismus felől és nem tudott volna különbséget tenni, az álliberalisok és szabadkőművesek részéről annyira dicsőített humanismus és a keresztény felebaráti szeretet között, mely utóbbi sz. vallásunk hirdeti és tanítja: „az éhező iskolás gyermekek” czímén felvetett napi-kérdés útján felnyílhattak szemei, mert a kettő

közötti ellentét soha sem tűnt fel oly szembe-tűnően, mint e kérdésnél.

Mig ugyanis az első táborban feltűnik a fülhasító láрма, a kedélyeknek mesterséges uton való felizgatása, egy divatszerű eszmének előtérbe fel-tolása által; úgy másrésről bámulatba, kell, hogy ejtsen, azon a kereszténység által évek hosszú so-rán át folytatott, csendes, áldozatkész működés, mely nem akart soha csillogni, hanem jót gyako-rolt a titkos szegényekkel és mely soha sem sér-tette azoknak emberi méltóságát, a kik embertár-saik segélyére voltak utalva.

A mit a napi sajtó az éhező iskolás gyerme-kekről, mint valami új találmányt vagy legalább mint új dolgot a publikum elé hozott, — mintha ezelőtt nem is lettek volna éhező iskolás gyerme-kek — és a miből a magát liberalisnak nevező sajtó tökélet, reclame-ot csinál, az a keresztény, job-ban mondva katolikus világ előtt éppen nem ujdonság. A keresztény jótékonyági egyletek év-századok óta terjesztik ki figyelmüket az éhezők és betegek, a zárdák és kolostorok lakói pedig nap mint nap osztják meg kenyérüket házi sze-gényeikkel, kik között voltak és vannak éhező iskolás gyermekek is.

Nekünk nincs és nem lehet kifogásunk ez ellen, hogy a sajtó az éhező iskolás gyermekek ügyében szót emel s csak örvendenénk, ha a moz-galomnak sikere is lenne, a minthogy magunk is törekedtünk mindig, hogy pl. községünkben a szegény falusi iskolás gyermekek karácsony ünne-pén a legszükségesebb ruhaneműekkel elláttassa-nak, de igen is van felszólalásunk azon tapintat-lan mód ellen, melylyel a közönséget feliasztották, illetve az ügy állását a nagy közönség tudomá-sára hozták és azon felfogás ellen, melyet mint remediumot érvényesíteni óhajtanak.

A mi felfogásunk e kérdésnél keresztény socialis jellegű, ezen alapon áll és így oda irányul, hogy első sorban törekednie kell a társadalomnak, hogy

a szülőnek legyen meg a mindennapi kenyere, hogy tehát első sorban a szülőt éhezni ne engedjük s akkor a gyermek sem fog éhezni. Mert ha nagy számmal vannak az éhező iskolás gyermekek, úgy nagy számmal kell lenniök az éhező szülőknél és az oda haza éhező, apró, nem iskolaköteles gyermekeknek. És ime ezen nagy horderejű társadalmi problémának megoldása nem látszik érdekelni a napi sajtót, mert hiszen ők nem is akartak komolyan foglalkozni az éhező iskolás gyermekek sorsával, ők nekik laptöltelékre volt szükségük és nekik elég volt, hogy bécsi lapok hoztak először ezikkeket e kérdéstről, a publikum érdeket tanúsított vala, így hát hazai sajtónk is nolens-volens sem akart hátramaradni, annálkevésbé elzárkózni e modern kérdés elől.

A mi felfogásunk szerint — mely nem lehet más mint keresztény szociális alapon álló — ezen bajnak recipéje: Megadni a munkásnak az őt megillető munkabért, hogy ne legyen kénytelen kikoldulni azt, a mi őt munkája után jogosan megilleti. Mert tapasztalásból állíthatjuk, hogy nem csak oly gyermekek éheznek, a kiknek szülei munkaképtelenek, hanem azoké is, a kik dolgoznak, de eleget nem kereshetnek. Míg tehát a szülőknél nem biztosítunk elégséges jövedelmet, e kérdést nem fogjuk alaposan megoldhatni és így a lapok lármája, ha egy-két adakozóra akadnak is, csak vaklárma marad. Annyit tudomásul vehetnek elsősorban, hogy e kérdés sikeres megoldásánál az első teendő: szülők útján nyújtani segédelmet az éhező gyermekeknek, de ez nagy dolgokat involvál s nem kevesebbről van a szó, mint a társadalmi rend alapos újjáalakítása-

ról. Erről nekünk bővebben eszmét cserélnünk nem lehet, ezt lapunk szűk kerete nem engedi s politikai színezet nélkül nem tárgyalható, erre pedig jogosítva lapunk nincsen.

A mi felfogásunk szerint a jótékonyág gyakorlását nem kell bizonyos helyhez kötni, hanem gyakorolni kell azt mindenütt, ahol erre alkalom kínálkozik, azért nem értjük, hogy miért szól a krónika csakis a fővárosi éhező iskolás gyermekekről, akár bécsiek vagy bpestiek és miért nem általánosan a vidékiekről is. Avagy azt gondolják azok az éhes ujságíró urak, hogy a kisvárosi és falusi avagy pusztai iskolás gyermekek sorsa kielégítőbb, mint a fővárosiaké? E helyen csak annyit jelzünk, hogy a falusi iskolás gyermekek fele nem eszik hétszámra meleg ételt ebédkor, hanem kis darab száraz kenyérral kell beérnie. És ezen körülmény nem volna érdemes arra, hogy a falusi éhező iskolásokkal is foglalkozzanak a fővárosi ujságírók?

A mi pedig a jótékonyág gyakorlásának módját illeti, azon véleményben vagyunk, hogy főlleges dolog a jótékonyágot dobszó mellett gyakorolni és azt azonnal a nyilvánosság előtt nyugtázni. Az ilyen jótétevők nem igazi önzetlen barátjai a szegényeknek s jótékonyági gyakorlatuknak rugója legtöbbször a hiuság, hogy a nagy közönység előtt mint egy forintos jótétevők figuráljanak.

De még visszatetszőbb lesz lapunk olvasói előtt ezen modern mozgalom, ha azt kezdetétől a mostani stadiumig, a mozgalom vezetőivel, kik nagyrészt zsidók és szabadkőművesek, bemutatjuk.

(Vége következik.)

Dr. Komlóssy Ferencz.

T Á R C Z A.

A tanító szerelme.

(Az életből.)

Türelmes papir, mily csodadolgokat engedsz magadra firkálni, mintha bizony elhinné valaki, hogy van tanító, aki kardvágás — akarom mondani linea — suhogtatás nélkül engedné magáról mondatni, hogy szerelmes.

És te kedves redaktorom szintén ne förmedj reám, hogy újból bekapogtatok egy tárczával, melynek címe beillik bármely parfümizott boudoire tulajdonosnőjének szellemes és szerelmes lim-lomjai közé, vagy ha úgy tetszik, bármely ujonnan kezdett ujság hajmeresztő reklamjává, csak lapodba nehezen, de azért biztosítalak, hogy paedagogiát fogsz itt találni, ha máshol nem, a sorok között bizonyára: és még hozzá minő paedagogiát? Nem 70 éves tubákos orrú tudósoktól megírt száraz dolgot, nem miniszteriális „muszáj” paedagogiát, hanem igen a szeretet paedagogiáját, a mit a szív sugall, az a szeretet, amely minden érények koronája szokott lenni.

Mielőtt azonban tovább folytatnám, engedd megjegyezni, illetve eszedbe juttatnom, hogy magam nem vagyok szerelmes, mert az én szívemet Moszkvában megfagyasztották, Nápolyban felolvastották, Párisban trikóba bujtatták, Londonban flegmatikussá s Madridban epéssé tették csak azért, mert Budapesten egy nőnek azt ajándékol felajánlani mertem, aki oly kegyes volt azt express vonaton már eljegyzésem után harmadnapra utánam Bécsbe küldeni, abból az okból, hogy az én szívemnél többet ér a klaviermajszter szíve, ki azelőtt nagy dobos volt a huszároknál s kívül mint tudod, a kedves Amerikába szökött.

Tehát, volt hol nem volt — pardon! nem Bucsánszkyknak akarok mesét írni; hanem, igen, volt Budapesten egy igen derék, becsületes s rendkívül szorgalmas tanító, aki mind eme jó tulajdonságán kívül, még igen szellemes s hozzá feltűnően csinos külsejű vala s hitták Gilbertnek. (Hősöm ugy-e elég költőies?)

Gilbert nem úgy mint sok más, protekció útján nyerte el állását, hanem esze s szorgalma által; állását, mint mondám, úgy töltötte be, hogy kartársai, feljebbvalói s növendékei úgy szerették, hogy biztosítania kelle magát a „Magyar Általános“-nál, különben megették volna.

A magyarországi szabadkőműves-páholyok tan- és nevelésügygyel foglalkozó magyar*) tagjainak névsora.

— Dr. Csápori Gyula munkájából összeállítva. —

Nem lesz érdektelen, t. olvasóinknak bemutatni azon tanfériukat, kik a nevelés szent ügyével meg tudják egyeztetni azon elveket, melyeket tudvalevőleg a szabadkőművesség vall és terjeszt. Lapunk kerete nem engedi, hogy most ezek fejtegetésébe bocsátkozunk; működésükről lerántották a leplet már sokszor és pedig egyházunk böles vezetői, a római pápák; legutóbb pedig a mélytudományu, jubiláns XIII. Leó „Humanum Genus“ kezdetű apostoli levelében, melyben azon eszközöket mutatja be, melyeket az egyház dühös ellenségeinek támadásaival szemben alkalmaznunk kell.

A szabadkőművesi szektára vonatkozólag XIII. Leó 1885. nov. 14-én Regnault atyához intézett brevéjében ezeket mondja: „Mivel e gonosz összekövés az emberi társadalom különböző rétegeiben nagy mértékben terjed, s ebből a családokra, az állami rendre s különösen az ifjuság nevelésére a legnagyobb kár háramlik, semmit sem óhajtunk inkább, mint, hogy a jóra való emberek a dolog szükségességéről meggyőződven, egyesült törekvés és erővel oda működjenek, hogy az ellenség szándékait és erejét megtörjék és az általunk kijelölt uton Krisztus bátor katonáinak kötelességeiből semmit el ne mulasztanak.“ (Dr. Csápori Gy. műve 4. l.) A szent atya ezen szavaihoz nincs mit hozzáad-

*) Az osztrákokat, jóllehet magyarországi páholyokban vannak, kimutatásunkba nem vettük fel.

Eközben történt, hogy az állam háborút fabrikált a bosnyákok között, s ide engem is jónak látott beinvitálni. Elmentem. Oda voltam 2 és fél évig, a mikor egy bosnyák hazafiságból kardjával oldalba döfött s az ezred orvosa Szerajevóba transportált. Itt két évi gyengélkedésem után végre jobban lettem s áldott szép fővárosunkba vissza tértem. Sorba vettem ismerőseimet s már fél éve, hogy itthon valék, amikor feltűnt, hogy valaki még hiányzik barátaim közül, de hogy ki, azt nem birtam kisütöni, mert hát tetszik tudni a karddöfés bizonyos foku elmelágyulással is jár.

Végre rájöttem. Egy napon beállít hozzám egy nagyon uriasan öltözött alak s rettentő magyarsággal s még rettentőbb mosolygások között kérde: „itthon van-e Zagyvapárti Gilbert úr?“ Nincs, felelém, mert itt ilyen nevű úr nem lakik. „Ah bocsánat, uram; különben nem tetszik varrógépet venni?“ Mész a pokolba frakkos zsidaja, hát ilyen svindlivel tolakodtok ti be a házakba stb.

Ez elment, s pár percig azon tépelődtem, milyen hunczut a zsidó, minő neveket talál ki, csak-hogy becsengethessen s esetleg vásárt csináljon. De nini Gilbert? Hisz én is ismerek egy Gilbertet, ah! megvan, ez hiányzott nekem. Rögtön szaladok a bejelentési hivatalba s kérdezősködéseme

nunk; a sekta tagjait jó ismernünk, hogy ellenök sikeresebben küzdhessünk.

Ime tehát Dr. Csápori Gy. irodalmi rovatunkban ajánlott füzete nyomán a magyarországi szabadkőműves-páholyok tan- és nevelésügygyel foglalkozó magyar tagjainak névsora:

Alpár Ignác, műegyetemi tanársegéd Budapest.
Ambrus Mór, gymn. tanár Losonc.
Antal Gábor, tanár Pápa.
Bach Nándor, reáltanár Nagyvárad.
Bahnert V. János, nyelvtanár Budapest.
Balló Mátyás, reálisk. tanár Budapest.
Bánóczy József, tanár Budapest.
Barczen Gábor, árvah. (Josephinum) igazg. Budapest.
Barna Jónás, tanító Budapest.
Bauer Simon, főreálisk. tanár Szeged.
Beliczay Jónás, jogakadémiai igazg. Kecskemét.
Benczky Kálmán, gymn. tanár Losonc.
Berecz Antal, áll. felső leányisk. igazg. Budapest.
Csengeri János, tanár Budapest.
Dobay Sándor, lyceumi tanár M.-Sziget.
Doleschall Samu, tanár Radva.
Draskóczy Gábor, lyceumi tanár M.-Sziget.
Elischer József, tker. főigazg. N.-Szeben.
Emericy Géza, tkép. igazg. Igló († 1887. nov. 5.).
Farkas Gyula, tanár Budapest.
Fazekas Sándor, reálisk. igazg. Debreczen.
Fehér Samu, tanár Sopron.
Ferenczy József, orsz. közokt. tanács jegyzője Bpest.
Földesi Joakim, tanár Budapest.
Géresy Imre, lyceumi tanár M.-Sziget.
Goll János, zenetanár Budapest.
Góczy Rudolf, zenetanító Budapest.

értésemre adják, hogy Gilbert barátom a Király-utczai fasor 9. sz. a. lakik.

Oda hajtatok, s csöngetésemre egy 84 vagy biztosabban 90 esztendősen vén banya tudomra adja, hogy Gilbert barátom itthon van s most ép magányosan társalog. Gilbert az ablak előtt elhelyezett kis asztalka mellett ül, előtte thea s egy játszma kártya. Megakarom szállítani, de ő magában beszélve, egy már megkezdett társalgást így folytat:

— Igyál édesem, ugy-e mily édes ez a thea, látod ilyen a mi életünk is . . . Szeretlek tudod, oh adj egy csókot . . . még egyet, . . . úgy, (eközben úgy tesz mintha csakugyan valakit megcsókolna) most nézd mily szépen esik a hó, ugy-e mily kellemes így egymást átkarolva, nézni a szép téli tájképet. De jer, játszunk egy párti pikét, nézd négy ászom már van, de hagyjuk, ugy-e nincs kedved ma játszani, inkább erre a zsámolyra ülök, ide lábaidhoz; átkarollak, hajolj ide, oh csókolj meg . . . még egyszer.

Istenem, hisz ez örült, s már-már megszólítám amidőn észrevett.

— Uram! Ki ön, és hogy merészel ide jönni.

— Pajtás, hát nem ismersz?

— Te vagy Lajcsi, ugyan hát miért nem szólsz, merre jársz, hisz azt hittem valahol meghaltál,

Grünberger Lipót, izr. siketnéma int. igazg. Bpest.
 Grünwald Mór, egyet. tanársegéd Budapest.
 Gusbeth Kristóf, tanár Brassó.
 Gyulay Béla, polg. isk. igazg. Budapest.
 Hajnal Adolf, tanító Budapest.
 Hajnóczy R. József, tanár Budapest.
 Halász Gyula, tanár Budapest.
 Hedvig János, énektanár Brassó.
 Herpka Károly, iparisk. tan. Budapest.
 Herz Dávid, iparisk. rajztanár Pápa.
 Hoffmann Mór, tanár Nagy-Kanizsa.
 Hudecz Miksa, képző tanító Losonez.
 Jenny József, népisk. igazg. Budapest.
 Jeszenák Ráfael, gymn. tan. Losonez.
 Kapi Gyula, tkép. igazg. Sopron.
 Khayll Antal, zenetanár Budapest.
 Király József Pál, nyug. kép. igazg. Kismarton.
 Klein Samu, népisk. igazg. Dobsina.
 Kovács Béla, lyceumi tanár M.-Sziget.
 Könyöki József, főreál. tanár Pozsony.
 Krenedics Ferencz, tanár Vác.
 Kúrcz Lipót, tanító Trencsén.
 Lewis Lajos, tanár Budapest.
 Lojka Hugó, tanár Budapest.
 Loschmidt Ferencz, zenetanár Nagyvárad.
 Löwy Mór, tanító Igló.
 Mader Nándor, polg. isk. tanár Karánsebes.
 Michaelis Vilmos, a lyceum rektora Pozsony.
 Mikolík Kálmán, tanító Budapest.
 Minke Béla, fõv. tanító Budapest.
 Mudry József, zenetanító Karánsebes.
 Münich Sándor, tanító Poprád.
 Palóczy Lipót, tanár Budapest.

Péterffy Zoltán, áll. iparf. Pozsony (állítólag kilépett).
 Peyer Jenő, gymn. tanár Igló.
 Poszvek Gusztáv, nyug. tanár Sopron.
 Putsch Tóbiás, tanító Igló.
 Rayé Lajos, tanító Budapest.
 Révy Ferencz, tanár Budapest.
 Richter A. Lajos, magántanár Budapest.
 Rosenberg Márk, zenetanár Budapest.
 Ráth Márton, gymn. tanár Igló.
 Schleif Károly, zenetanár Budapest.
 Schuman Sándor, tanító Igló.
 Sebesztha Károly, tanfelügyelő B.-Bánya.
 Sellei Gyula, énektanár Budapest.
 Sinkovits József, reáltanár Székely-Udvarhely.
 Sneff János, képző tanító Losonez.
 Somogyi Géza, tan. kép. tanár Igló.
 Sonnenfeld Zsigmond, tanár Budapest.
 Szabó József, tanár Budapest.
 P. Szabó Károly, tanár Pápa.
 Szántó Sámuel, tanár Debreczen.
 Szendrői János, főreáliskolai tanár Szeged.
 Szöke István, árvaházi (Mayer-fi-árvah.) igazg. Bpest.
 Szörényi Benő, polg. isk. tanár Karánsebes.
 Thaisz János, főreáliskolai tanár Pozsony.
 Thiering Károly, tanár Sopron.
 Thirring Sámuel, tanító Sopron.
 Vékony Antal, lyceumi tanár M.-Sziget.
 Vidovich Bonaventura, reálisk. igazg. tanár N.-Várad.
 Wehner Gyula, népisk. igazgató Budapest.
 Zahoray János, tanár Munkács.
 Ziman János, gymn. tanár Igló.

Midõn e névsort összeállítottam, feltűnt, hogy a szabadkömüves tanférfiak legnagyobb continen-

hogy semmi hirt nem adtál magadról s már többször meg is sirattalak.

— Nem haltam meg, amint látod, de hogy téged ilyen helyzetben találjak, édes Gilbert, ezt csakugyan nem értem, s bizony megkönnyebbültem, ahogy hozzám szóltál, mert tisztára vettem előbbi monológod után, hogy örült vagy. De mond, mit jelent ez?

— Barátom, tudom, hogy mindig résztvevő és igazi testvéri érzelmekkel voltál irántam, szólt Gilbert komoran, tehát elmondom az értelmét, hogy miért találtál engem ily beszéd között, s találni fogsz még máskor is, ha eljössz hozzám, mert mondhatom, ez élttem boldogsága, mit ez órában itt magányomban töltök. Tehát halld:

Szerettem, s daczára vasszorgalmamnak többre nem vihettem fővárosi tanítóságom alatt anyagi helyzetemet, mint amennyiből ép magam úgy-ahogy élhetek. Rettentő kinok s borzasztó tusa után le kellett mondanom bálványomról, mert mint tudod, itt megkívánják, hogy az ember haladjon a korral, tanuljon, jól ruházkodjék, birjon frakk, klakk és lakkal, tisztességesen éljen, egyszóval, hogy a 800 frt évi jövedelem egy krajczárig felhasználtsék. Így család alapításról szó sem lehet, ha csak azért nem nõtül az ember, hogy önmaga helyett kettősével

kopljalon. Ennél pedig sokkal inkább tiszteltem és szerettem ideálomat, mintsem ily sorsra juttassam õt, annál is inkább, mert õ angyal, kit ily röögök közé keverni véték lett volna. Az ész, társadalmi rutint megkívánják a tanítótól, de fizetését azért annyira szabják, hogy egy szellemileg hasonló nõt soha el nem vehet, legfönnebb tanítónõt, kivel együtt kell kinlódjon, vagy oly nõt, kinek elég, ha kenyere és vizvezetéki vize van. Eszmém pedig ennél többre terjedt, így lemondtam az életrõl teljesen s ilyenkor, magányomban társalkodom vele; beszélék hozzá, játszom, csókolom s hidd el, ez oly jól esik, s oly boldog vagyok.

Szegény fiu, gondolám s azután végig átkoztam minden hatóságot, roppant szomorún távoztam s hagytam õt tovább is — almodni.

Pár hét múlva iskolájában látogattam meg Gilbertet s ott szívem majd meghasadt, amidõn láttam, hogy növendékeivel úgy bánik, mint fiaival s a kis apró jószágok oly édes gyönyörrel nyüzsgöttek körülte, mint egy édes anya körül. Ő boldogan felém fordul s a kis jószágokra mutatva ezt mondá: Nézd, ez a tanító szerelme.

Könnyezttem, de nem sirtam.

Pásztor Lajos.

sét az állami iskolák és a prot. lyceumok szolgáltatják; a gymn. tanárok — a mi örvendetes — aránylag csekély számban vannak képviselve, a polgári- és reáliskolaiaknak, nemkülönben a zene-tanároknak azonban — úgy látszik — valódi menedékek a páholy. Általában véve legtöbb tag kerül ki Budapestről; a zsidó vallásnak létszáma aránytalanul nagy, a népiskolai tanítók pedig majdnem mind ezek közé tartoznak. A mondottakból vonja le a következtetést a t. olvasó; azt hiszem, elmegy a kedve e diszes seregletbe lépni; kimutatásunkkal csak ezt akartuk elérni.

Zelliger Alajos.

50 éves tanítói ünnepély Pereden.

Szép és megható örömnappja volt az „Érsek-ujvárvideki római kath. népnevelők egyesülete vág-sellyei esperesi köre“ tagjainak. Ugyanis a kör, mint a „Népnevelő“ mult számában jelezve volt, november 15-én ünnepélyes díszgyűléssel tisztelte meg veterán kartársát, Péter János peredi kántor és tanító urat, a kör érdemekben gazdag elnökét tanítóskodásának 50 éves évfordulója alkalmából.

Az ünnepélyes díszgyűlést *szent mise* előzte meg „Te Deum“-mal, melyet a tanítók igazi barátja, ft. *Jakab János* zsigárdi esperes-plebános úr végzett. Szent mise alatt a kör tagjai szép négyes dallamú énekeket énekeltek.

A díszgyűlés „Veni sancté“-vel kezdődött, mely után a ft. *Esperes* úr megnyitó beszédet tartott. Üdvözölte az ünnepeltet *az egyház nevében*, melynek félszázadon át *hű és szorgalmas munkása*. Hosszan tartó szívbeli szavainak végénél felolvastatta *Ő Eminentiaja*, a Bibornok, Herczeg-Primás úr legmagasabb elismerő leiratát, melyben főpásztori áldását küldi az ünnepeltre. Az elismerő okirat felolvasása után a kar, hálálul a kegyes főpap iránt Bogisich „Dicsimnuszát“ éneklé el.

Felolvasatott ezután ngos *Róth József* királyi tanácsos és tanfelügyelő úr elismerő és üdvözlő levele. Majd meg az „Érsekujvárvideki róm. kath. népnevelők egyesületé“-nek küldöttsége üdvözölte a jubilánst *Szentgyörgyi Ferencz* elnökkel élén és átnyújtá a díszes kiállítású üdvözlő iratot. Ezek után az ünnepelt mondott megható köszönetet.

A kör jegyzője, *Juhász Ferencz* felolvasta eszmegazdag dolgozatát, melyben méltatta a tanító működését és elmondá az ünnepelt rövid élettörténetét. A felolvasással egybekapcsolva felolvasá a kör tagjai által gyűjtött *55 frt és 50 kr.-ról* szóló *alapító levelet*, melyet az országos kath. árvaház-alap

gyarapításának céljából „*Péter János*“ nevére tettek le.

Ft. *Esperes* úr bemutatja ft. *Bartoss János* peredi plebános úr adományát, egy szép és értékes *intatartót* és *arany tollat*, melylyel az ünnepeltet még augusztus 7-én tisztelte meg.

A díszgyűlés a „*Szózat*“ eléneklésével véget ért.

A díszgyűlést a *rendes körgyűlés* követé, de ez az idő rövidege miatt igen röviden végeztetett.

A gyűlést barátságos ebéd követte, melyet a Jubiláns kedves családja körében élveztünk, hol a pohárköszöntők nagy száma vig kedvben tartá a jelenvoltakat. Első köszöntőt a ft. *Esperes* úr mondotta a *Jubilánsra* és családjára. Másodikat *Péter János* az ünnepelt kitünő képességű fia, budapesti polg. isk. tanár mondotta, éltetvén *Ő Eminentiaját*, mint a tanügy egyik legnagyobb előmozdítóját. Mondtak még pohárköszöntőt *Szentgyörgyi Ferencz*, ifj. és idősb Kovács István és még többen, kik a ft. *Esperes* urat, Pozsonymegye tanfelügyelőjét és az ünnepeltet éltették.

Fogadja ezuttal is az Ünnepelt azon hő kívánatainkat, hogy éltesse a jó Isten az emberi kor legvégsőbb határáig!

Vágparti.

Sántha Mihály †

Sántha Mihály ismertnevű egyh. költő f. hó 24-én jobb létre szenderült. Született *Busatornyán* (Nógrád m.) 1824 okt. 24-én. A gymnasiumot Gyöngyösön és Vácott, a hittudományokat Nagyszombatban végezte. Ez utóbbi helyen elnöke volt a magyar egyh. irod. iskolának. A nagyszombati növendékpapság 1848. tavaszhoz 13-án szabad ég alatt tartott közgyűlésének emlékeül *Honfidalt* írt, melyhez *Taxner Ignác* jeles dallamot írt s így fölszerelve több ezer példányban nyomattatott. 1849. aug. 12-én fölszenteltetvén, segédlelkész volt *Ipolyságon s Varbón*; azután az *óvári* plebániát nyerte; 1869. év april végétől plebános volt *Megyeren*, hol meg is halt.

Az irodalmat 40 éven át művelte; 1847 óta 800-nál több dolgozata jelent meg a folyóiratokban. *Ő napszámosa volt a kath. irodalomnak, anélkül, hogy könyveket írt volna*. Irodalmi termékeit nehéz volna elősorolni. Egyházi és hazafiai költeményeit csak 30 év után gyűjtötte össze s „*Harmincz év után*“ czim alatt adta ki 1879-ben. „*Ujabb egyházi és hazafiai költeményeik*“ pedig 1882-ben. — „Ephemer hatásra számítva soha egy betűt nem írtam“ — mondá 1883-ban; ez a mai világban nagy ritkaság. Értekezései s cikkei közül említendők: *Életképek*. Csal. Lapok 1856. — *Ipolyparti buborékok*. Kath. Népl. 1857. — *A nyári*

iskolák akadályai. Tanod Lapok. 1858. — *Észrevételek a valláserkölcsei nevelés gyakorlati alkalmazása körül.* Tan. Lapok 1858. — *A kath. nőélet fonségéről.* Csal. Lap. 1858. — *Nines nagyobb átok a rossz nevelésnél.* Kath. Népl. 1859. — *Hitfogalmaink összeütközése.* Relig. 1861. — *Tecendőink erkölcsi alapjához.* Idők Tanuja. 1861. — *A kath. öntudat.* Relig. 1865. — *Pai soif.* Uj M. Sion. 1880 stb. Irt prózát s verset még: *M. Sionban,* *Lonkay A.* évkönyveiben, *Havi közlönyben,* *Istv. B. Naptárában,* *Iskolabarátban,* *Ifjusági Plutarchban,* *Pesti Hírnökben,* *Magy. Koronában s Magy. Államban.* — Több munkát hagyott kéziratban. Ilyenek: *Schuszter Bibliája s Stolcz Albán* egy kisebb munkája, *Loretom* vagyis sz. Mária názarethi háza Loretomban, „*A kath. öntudat*“ s „*A megváltás nagy eszméi*“ (költ.-üzér.)

Ha költői működését akarjuk méltatni, bátran megjegyezhetjük, hogy ő volt azon kevesek egyike, kik a vallási lyra parlagon heverő kertjében a száradásnak indult virágokat egy jutalmazatlan fáradozás tudatában öntözték s habár *jobb jövő reménye* nem kecsgettette is őket, nem hagyták e nemes virágot egészen kiveszni. — Ha pedig *prózai működéséről* ohajtunk ítéletet mondani, ide iktathatjuk 1883-ban tett nyilatkozatát; „Ha felütök a rendesen bekötött napilapok és folyóiratok mázsás terheiből egyet-egyed, *most is* egész nyugodtan olvasom azt, amit ezelőtt 25—30 évvel írtam.“ Ezen szavakból mindenki levonhatja a következtetést. — Ily tevékeny élet után t. olvasóink nevében is kívánjuk: *Legyen üdött emléke!*

Zohori A.

„Az érdem jutalma“

czimmel a jeles *Religió* 41-ik számában megemlékezett *Zelliger József* sarköve leleplezési ünnepélyéről s ez alkalommal az elhunytak a tan- és nevelésügy körül való érdemeiről. A nagyszombati vikariatus róm. kath. tanítóinak általa alapított egyesületére vonatkozólag többi között ezeket mondja: „Sokat fáradozott ő, míg létesíthette barátaival ezen egyesületet. 1882. évi május 11-én bizalmas értekezletre hívta fel a tanfériákat s ugyanazon év szeptember 14-én az egyesület már megalakult és *öt választotta elnöknek.* 1883—1886. vezette a központi bizottsági és a nagygyűléseket s *ékes megnyitói mindig általános tetszésben részesültek. Szeretettelősségével összeterelte a szétforgácsolt tanerőket.* A *»Népnevelő«* volt azon szócső, melyen a vikariatus területén lakó kath. tanítókhoz szólott, s minden egyesületi mozgalomról a tagok e lap hasábjain nyertek tudomást; másrésztől e lap a tanfériák munkálkodásának közlönyét és gyupontját is képezte, a mi az egyesületi életre igen kedvező befolyással volt. *Zelliger az egyesületi élet tekintetében igen finom érzekkel bírt.* (Ez a hatalmas és befolyásos lelkeknek gondviseléses jellemvonása. »Rel.« szerk. megjegyz.) Így Malaczkán daleyletet szervezett. Besztercebányán pedig a zólyommegyei tanítóegylet elnöki tisztét viselte. *Egyesületi működése hasonlított a tavaszi naphoz, mely szende sugaraival új, friss életre kelti a csirázni kezdő növényeket, míg azok teljesen ki nem fejlődnek.* Az egyesületi tevékenységnek csemétéje

kezei között csirázott ki s nőtt fel és ő látta rajta az első rügyet. *»Ültessük el a kath. tanító-egyesület ficskáját, hadd élvezzék gyümölcseit utódaink.«* Ezeket mondotta látokszzerűleg 1882. évi szept. 14-iki megalakuló gyűlésen. Ő eltávozott akkor, midőn a fa ápolására a legnagyobb gondot kellett volna még fordítani. Az isteni gondviselés úgy akarta, hogy *szellemének lángja világító csillag gyanánt szolgáljon nekünk,* s azért rajtunk áll, hogy mi, kik őt életében istápoltuk, segítettük törekvéseiben, kik a nagy épület alapköveinek lerakásában munkatársai valánk, *utmutatása szerint* a kath. tanügy javára, menten minden személyes irányzatoktól, folytassuk a megkezdett munkát s folytonos egyetértő munkálkodás által, mely minden egyleti életnek alapföltétele, a hiányokat pótoljuk, a meglévőt pedig tökélyesítsük; mert valamint a kath. egyház nincsen kötve helyhez, időhöz és személyhez, úgy *a kath. tanügy iránti tevékeny lelkesedés minden katolikus férfinak jogos, de egyszersmind köteles osztályrésze,* s az önzetlen buzgalomnak legszebb elismerése az embernek csendes öntudatában fekszik.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„*Képes missió-könyvtár* a kath. nép számára“ czimmel megjelent *Nogely István* vállalatának ez évi IV-ik (10 füz.) füzeté Szép képek illusztrálják az érdekes s tartalmas szöveget, mely különböző idegen népek viszonyai festésével s annak előadásával foglalkozik, mily talaja van az egyes államokban a kereszténységnek, miképen fejlődik ez s mily akadályokkal kell megküzdenie. Ezt érdekes utazások, a hithirdetők viszontagságos életéből merített elbeszélések által eszközi. A ki kötelességének ismeri, a nép számára épületes olvasmányról gondoskodni, az bizonyára a legnagyobb készséggel fogja adni e füzeteket a nép kezeibe.

A kalocsai növendékpapság jelentést adott ki *»Szent-Ágoston-Egyletének«* 1886. 87-ik évi működéséről, a melyből kitünik, hogy az iskola tagjai a mult évben is épp úgy, mint más években, jól használták föl a komolyabb tanulmányoktól fönmaradt szabad perczeiket. Régibb kiadványaikat a lehető legolcsóbb áron adják, miáltal azt kívánják elérni, hogy azok a lehető legszélesebb körben elterjedjenek. Így: 1. *»Világosság és sötétség«.* Philalethes Antaltól, leszállított áron 45 krért kapható. 2. *»A Cliffordok«.* Montgomeri Alfréd után fordítva, ára 60 kr. 3. *»Égető kérdések«.* Molitor Vilmostól, ára 40 kr. 4. *»Az irtalmas néni«* (elbeszélés), ára 40 kr. 5. *»A jegyző leánya«.* írta Lady Fullerton Georgina, leszállított ára 60 kr. 6. *»I. Szemelvények«* (Munk. X. évf.), leszállított ára 60 kr. 7. *»II. Szemelvények«* (Munk. XI. évf.), leszállított ára 60 kr. 8. *»III. Szemelvények«* (Munk. XII. évf.), leszállított ára 1 frt. 9. *»A bibliai történet értékesítése a hitoktatásnál«.* Dr. Jecham Magnus után fordítva, leszállított ára 50 kr. 10. *»A bibliai történetek gyakorlati magyarázata«.* I. kötet. Ó-Szövetség. Dr. Knecht Fr. J. német eredetije után fordítva. Ezt a növendékpapság 1 forint 20 krért, mások 1 frt 50 krért megszerezhetik. Ennek II. köteté az iskolai év vége felé fog megjelenni.

„*A szabadkőművesek elleni szövetséget kézikönyve.* A magyarországi szabadkőművesek névsora“ czim alatt egy füzetet adott ki *Esztergomban Dr. Csápori Gyula.* E füzetben körülbelül 1800 szabadkőműves van elősorolva, kik közül mi lapunk más helyén közöljük es a szabadkőműv

tanügyi férfiak névsorát. Igen érdekes kis füzet, mely megismerteti olvasóit, hogyan kell nekünk ellenük dolgoznunk. *Ára 30 kr.* Melegen ajánljuk.

Beküldetett: *Szüts és társa egyházi szerek müintézte és gyára Budapest, Szt.-Ferenciek-bazára 16. sz.* a napokban kiadott *»Időleges közlemények«* 4. száma alatti *Egyházi szerek Árjegyzéke*, melyet úgy a diszes illusztrációk, valamint a felsorolt tárgyak sokasága miatt az e nemű dolgokat beszerezni óhajtó közönség, de leginkább a főt. papság figyelmébe ajánlunk. Az árjegyzéket kívánatra a czég bárkinek bérmentve megküldi.

Alig van az ifjúság használatára irt könyv, mit nagyobb haszonnal és élvezettel olvashatna, mint De Doss Adolf J. t. atyának *»Az Erények Gyöngye«* című könyve, melyet dr. Vass Albert magyarra fordított s a főt. erdélyi püspöki hatóság jóváhagyásából — XIII. Leó pápa 50 éves jubileuma alkalmából — P. Felicián Gyergő-Ditrón (Csik-m.) kiadott. *»Az Erények Gyöngye«* 38 fejezetben megható módon tárgyalja az erények királynéját, a szüzi tisztaságot. A német kiadás rövid idő alatt 4 kiadást ért. A tiszta jövedelem annak idején a Hung.-Germ. Collegium igazgatója által Péter-fillérül fog a Szentatyának a magyar ifjúság nevében felajánlatni. A diszes kiállítású könyv ára 50 kr., kötve 1 frt. Ajánljuk szives pártfogásukba!

Zeneművek: 1. Éji zene. Zongorára szerző Bartalov István. Ára 1 frt. Gyakorlottabb játszók-nak való. Rózsavölgyi és társa kiadása Budapes-ten. — 2. Budapest quadrill. Rosenzweig-től. Ára 80 kr. Szintén Rózsavölgyi kiadása.

A *»Magyar Daltár«* VI. kötete, — mint a *»Magyar Dal-Album«* VI. kötetének szövegkönyve, — rövid idő alatt elhagyja a sajtót. Ezen egyetemes magyar népdal-gyűjteményben a külföldi vevők iránti tekintetből a dallamok egészen külön adattak ki *»Magyar Dal-Album«* cím alatt zongorára alkalmazva, míg a hazai közönség részére a szövegek *»Magyar Daltár«* címmel jelentek meg. Mindkét rész magában véve is egészet képez, míg együttesen véve egymásnakkiegészítő részei. Ugyanis a *»Dal-Album«* eddig megjelent hat kötetének 1200 dallamára — minthogy egy-egy dallamra 1—12 különféle szöveg is dalolttatik — a *»Daltár«* mintegy 3000 magyar népdalt közöl, még pedig sokat 2—5 változatban is, melyeket hazánk különböző vidékéről küldtek be. Ily rendkívül nagy terjedelmű népköltészeti gyűjteménye egy nemzetnek sincs, s hazánkban is páratlanul áll. Kívánatos volna, ha ezt minden magyar család, könyvtára részére megszerezné. A *»Magyar Daltár«* VI-ik kötete f. évi november hó végén jelenik meg, s előfizetési ára füzve 80 kr., diszkötésben 1 frt 60 kr. Mind a hat kötet egyszerre megrendelve füzve 4 frt 80 kr., diszkötésben 9 frt 60 kr. Megrendelések Henricke Rezső kiadóhoz Győrbe intézendők.

VEGYES.

Lapunk szerkesztőjének szeretett öcsce, Komlóssy Károly, mocsónoki póstamester e hó 22-én vezette oltárhoz Zsiska Katicza kisasszonyt, özvegy Zsiska Mária kedves és művelt leányát. Az esketési szertartást a menyasszony bátyja, Zsiska Mihály óhaji plébános assistencia mellett végezte. Nász-nagyok voltak Méhes Károly nagy-födémesi plébános és Buzna Károly nagy-tapolcsányi földbirtokos. Tartós boldogságot kíván az új házaspárnak, illetve az összes rokonságnak — a főmunkatárs.

XIII. Leó pápának, hódolatuk jeléül, a *»Népisk. Tanügy«*-et olvasó magyar kath. tanítók, 1887. felirással van ellátva azon, próbaezüsből készült, tiszta fehér, minden aranyozás nélküli, 48 cm. magas. 900 gr. súlyú, diszes domborműmunkával gazdagon ellátott pacifi-

cale, melyre mint lapunkban kétszer is említettük, a *»Népisk. Tanügy«* rendezett gyűjtést. A szép ezüst kereszt a fővárosi jub. kiállításon is volt látható.

A nagyszombati Simor-árvaházban ez évben 10 tanító-árvának nyújtott alkalom a föl-vételre.

Az országos kath. segélyalap kamataiból jövő évre 7000 frt lesz a szegénysorsu tanítók közt kiosztva. Midőn e körülményt fölemlítjük, nem mulasztjuk el kar-társainkat újból figyelmeztetni, hogy saját maguk ügy-ben nagyobb buzgóságot kifejtteni igyekezzenek.

Az esztergomjárasi kath. tanító-egyesület f. hó 17-én őszi közgyűlését tartotta *Dr. Majer István* püspök elnöklete alatt. Hódoló feliratot in-tézték a római pápához 50 éves papi jubileuma alkalmából. *Szölygyém Gyula* tanító úrnak 50 frtnyi pályadíjat ítéltek oda, *Esztergommegye földrajza* című pályamunkájáért.

50 éves főállása jubileumát ünnepelte Budapes-ten nov. 20-án az országos *kisdedovó-egyesület.* Ez intézet *Brunswick* derék kath. grófnő 50 év előtt alapította. Az ünnepély fényét emelte a király, József főherczeg és családja, számos tanügyi s egyéb kitűnőség jelenléte. Az egyházi férfiak közül résztvettek az ünnepélyen: *Bogisich Mihály* prépost-, alesperes-plebános, *Novák Lajos* hittanár és *Tóthfalussy Bela.* Az ünnepély pothan 12 óra-kor kezdődött következő program szerint: Ünnepélyes nyitány. Előadta a zenekedvelők országos egyesületének énekkara. (Bellovics karnagy vezetése alatt.) Elnöki beszéd. Alkalmi óda. Irta Komócsy J., szavalta Pulszky Márkus Emilia. Rövid megemlékezés a magyar kisded-óvás történetéről. Irta P. Szathmáry Károly, az egyesü-let titkára, Kardal, énekelte a zenekedvelők országos egyesületének énekkara. Hymnus. Énekeltek az országos kisdedovó-egyesület képző-intézetének növendékei. A vendégek megtekintették az intézet összes helyiségeit és szépen nyilatkoztak ezek czélszerű berendezéséről. Az ünnep általában a magyarországi kisdedóvás ünnepe is volt.

Felsőbb leányiskolák. A polgári iskolai albi-zottság mint iskolaszék Alkér G. tanácsnok elnök-lete alatt ülést tartott, a melynek legközérdekűbb tárgya volt a *felsőbb leányiskolák kérdése.* Ugyanis több budai polgár kérvényt intézett a fővároshoz, hogy az I. ker. polgári leányiskola, mely most négyosztályu, egészítettessék ki hat osztályuvá s ekkép felső leányiskola jellegét nyerje. A bizottság tagjainál az eszme helyeslésre talált s többben azt az óhajt fejezték ki, hogy bár minden polgári leányiskola ekkép kiegészíthetnének, ha mindjárt tán a tandíjak emeléséből keletkeznék is a meg-kívántató költség. A bizottság abban állapodott meg, hogy megbizza Vajdafi Ernő igazgatót, hogy a polgári leányiskola-igazgatókat hívja össze érte-kezletre s ezen értekezlet mutasson be memoran-dumot e kérdésben. A bizottság olykép óhajtaná e hatosztályu leányiskolák szervezését, hogy abból több költség a fővárosra ne háruljon.

Asszonylázadás egy tanító ellen. Nagy-Szemlak hölgyei nem voltak megelégedve a községi tanítóval s ki akarták üldözni a faluból. Minden istenadta nap oda-gyültek a háza elé s egetverő lármával zavarták nyugal-mát. De mivel így nem tudtak tőle szabadulni, betörték hozzá s kegyetlenül elverték őt is, a nejét is, aztán minden holmijával együtt kiszórták az utcára. A szolgál-bíró szigorú vizsgálatot indított a furiák ellen s négyet elzárattott közülök, a tanítót pedig visszahelyezte hiva-talába.

Molnár Vid. t. kanonok urnak Trefort Ágos-

ton minister elismerést és köszönetet mondott azon nagylelkű alapítványáért, melyet a győrmezei Szent-Iván községben felállítandó leányiskola és kisdedovó fentartására, továbbá a szegény gyermekek tanszereinek beszerzésére tett. Ez alapítvány összege 22,000 frt. A szegény gyermekek valláserkölcös nevelésére s oktatására tett áldozat méltó helyet biztosít nevének a kartársak szívében, a szegény gyermekek hálájában, a jövő történetében!

A „Népnevelő“ mindinkább nagyobb kört hódít maga köré s már Magyarország legtávolabbi megyéibe is eljutott; ezen nagy elterjedtségénél, nemkülömben azon körülménynél fogva, hogy a jövő évben ismét több megyés püspök fogja azt megyebeli papsága s tanítói karának ajánlani, a „Népnevelő“ nem lehet hivatva helyi érdekek támogatására. Ezen okból „az érsekújvári tan. egyes. közlönye“ címét ezennel leteszi, mindazonáltal biztosítja a t. tagokat, hogy buzgó működésüket, amennyiben az általános érdekű tanügyi dolgokra vonatkozik, ezentul is figyelemmel kíséreni s támogatni el nem mulasztandja. Isten velünk!

Tanügyi tájékoztató. Tanító- és tanítónökepzőintézetünk száma Magyarországon összesen 72; ezek közül 54 férfi-, 18 nő-tanítónökepző. — **Budapest főváros** az oktatásügyre évenként 1-3 millió frtot áldoz. — **Iskolatakarékpenztár** volt múlt évben 680; ez új iskolai évben e szám 31-el növekedett. — **A Balaton-vidéki néptanítók** egylete Molnár Aladár tanügyi férfiú sirkövét folyó hó 8-án leplezte le ünnepélyesen. — **Tanárky Gedeon**, ki mint államtitkár a közoktatásügyi kormányzatban húsz éven keresztül szolgált a magyar kultúra érdekében, f. hó 23-án meghalt. **Göndöcs Lajos** pedig, fővárosi igazgatótanító s a népnevelők budapesti egyesületének egyik megteremtője, f. hó 24-én. Béke lengjen poraik fölött! — **Iskola felavatási ünnepély** volt okt. 30-án Szalapa községben (Zala m.)

Bejegyzett védjegy.

I. HORVÁTH ISTVÁN

által feltalált és készített

TYUKSZEMIRTÓ

mindennemű tyukszemet, fájdalmat okozó vastag bőrrétegeket, szemölcsöt stb. minden fájdalom nélkül meggyógyít, ha az adott „utasítás“ szerint használják mit bizonyítanak a számos elismerő nyilatkozatok.

Egy tégely ára használati utasítással 50 kr.

A valódiság szemponyjából a „védjegy“ különös figyelembe ajánlatik.

Kapható a feltaláló és készítőnél:

I. HORVÁTH ISTVÁNNAL Körömden.

Lázár Lajos képviselőnél Budapest Hunyady-utca 7. sz., és az alábbi bizonyos utakon: **Budapest**: A kereskedelmi múzeumban, az orsz. ker. öns. és fogvászati szövetkezetnél Sándor-utca 17. Szalady Antal Andrássy-ut 86. sz. Henz Zoltán Andrássy-ut 55. Mészáros Miklós Gizella-ter 4. Szirányi János Lipót-utca 11. Kovacs Ignác Yáci-közt 28. Kalmár László Király-utca 61. Legányi Lajos Kereszt-ut 52. Kapcsa Kázmér Kereszt-ut. Szentes József Békocsis-utca 28. **Kőbányán**: Steiber Rezső. **B-Gyarmaton**: Sugár Mór. **Pécsen**: Böhm Nándor. **Gödöllőn**: Ehrlich József. **Avadon**: Gruber István. **B-Füreden**: Koller Károly. **Szombathelyen**: Kelemen N. János. **Zala-Egerszeg**: Gombás István. **Zala-Lövön**: Binger Pál. **Szt.-Gróthon**: Wiener Miksa. **Tót-Keresztúron**: Malacsi János. **Maros-Vasárhelyen**: B. M. Kandl. **Bánffy-Hunyadon**: Gyulay Sándor uraknál. **Tisztelet uram!** Az orsz. vasarolt Horváth István-féle tyukszemirtó kitűnő voltat készséggel igazolom. Tyukszemirtó e szer használatát fölírta teljesen s földalton nélkül elpusztultak. Törkény, János s. 1887. Kiváló tisztelettel **Kende Károly** s. k.; **plébános** — **Tek. I. Horváth** István urnak kiváló tisztelettel Körömden. Az Ön által feltalált „Tyukszemirtó“ szert kitűnőnek találom. Kelt Szentesen (Csongrád-m.) jul. 7. 1887. **Dr. Kálinger Zsigmond** s. k., megyei járási orvos.

postán bárhová

„Szalády-kávé“ ma a legjobb pótkávé, az ázsia-szemes kávéhoz vegyítékül; felülmul minden idegen behurcolt kávépótlékot, s mégis ára csak 1/3 kiló 12 kr., 1/2 kiló 14 kr. és 1/2 kiló 26 kr. — Kapható a feltaláló:

Szalády Antalnál,
Budapest, Andrássy-ut 86-ik szám.

és minden előkelőbb üzletben, helyben és vidéken; ugyanott

„Hungária-kávé“ táp- és gyógykávé, egészségeseknek is legjobb kávé. betegeknek utasítás szerint használ s biztos segílyt nyújt gyomor- és bélhurút, rozsz emésztés, gyomorégés, gyomor- és fejförés, gyomortól eredő fejfájás, vérszegénység, elsoványodás, álmatlanság és idegbajok ellen.

Ára: egy kiló 1 frt 20 kr.

azonnal küldök.

Dr. GÖLIS egyelemes emésztőpora.

Eddig még utól nem éretett hatására nézve az emésztés és vértisztítás terén, s a test táplálása és erősítésére nézve. Naponkint kétszeri és sokáig folytatott használat mellett valódi gyógyszerre válik számos, még makacs betegségekben is, mint p. o. emésztési gyengeség, gyomorhurut-gyomorégés, a gyomor túlterhelése, ideggyengeség, minden, nemü aranyeres bajok, sárgaságban, időszakos főfájások, ferges és köves betegségek, tulnyálkásodásban stb. Ásványvízgyógyomónál ugy az előtti, mint annak használatát alatti, valamint utólagosan gyógyszerül is kitűnő szolgálatot tesz.

Bevételi módja: étkezés után egy kávé kanállal, gyermekeknek is adható.

Egy nagy doboz ára 1.20., egy kis doboz 84 kr. Főraktár Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerüzében. Aradon **RING** gyógyszerüzében.

A hamisítástól megóvás czéljából figyelmeztetek mindenkit, hogy a valódi egyelemes emésztőpor dr. Gölis pecsétjével van elzárva s minden doboz a védbélyeggel s kívülről ily czímmel van ellátva:

K. k. concess. Univ.-Speisen-Pulver des Dr. GÖLIS in Wien.

Egy kis igazság.

— A paedagogiai folyóiratnak nevezett »Kalauz« érdem szerint való méltatása. —

Igazságos, részrehajlatlan, tárgyilagos bírálatot írni, napjainkban biz' nagy ügygyel-bajjal jár. Az igazságért, különösen ha találva érezzük magunkat, megharagszunk s haragunkban doronggal bűntetjük azt, ki leplezetlenül meri megmondani az igazat. Ha akad egy csomó jóbarát, ki összeférczelt sorainkat elnézőleg, sőt mint ezt a modern szent barátság köteleke kívánja, dicsérőleg bírálhatja, úgy ezt nagy garval reklamként fennen hirdetjük s mosolygunk, ha a barát utólag bevallja, hogy biz' ő nem is olvasta értekezésünket vagy tanulmányunkat s csak a barátság érdekében akart egy kis reclamat csinálni dicsérő bírálatával. Boldogboldogtalan tollat ragad s — ír. A hírnév utáni hajszá annyira lábra kapott immár, hogy ezen állapot majdnem türhetetlen. Sok az író és kevés az olvasó. A törekvő tanító, ki hosszú komoly tanulmányozás után kutatásainak gyümölcsét szerény modorban papírra teszi, ujat mond, bizonyára dicséretre méltó; ha azonban valaki néhány német paedagogus elvét olvasgatja, azt megérti s csupa hírnév utáni beteges vágy által elragadtatva, tollat fog s ír, itt ott, mint ezt a modern írói nézet kívánja, mentől több szerző nevét futtában megemlíti, de még többször, mint ezt gyengéje követeli, olyanokat elhallgat, úgy ez biz' már nem dicsérendő törekvés, de a társadalom gyengéit tekintve, még érthető; de bezzeg érthetlenné válik, ha valaki még ezzel sem éri be, hanem, hogy ezen németből kiolvasott elveket és eszméket, önmaga tudakosságként bemutassa, felcsap szerkesztőnek s szerkeszt »paedagogiai« folyóiratot.

Igaz, ki magában képességet érez, annak azon jogát, hogy folyóiratot szerkesztszen, nem tagadhatja meg senki; de azt már csak megköveteli az olvasó, hogy egy paed. folyóirat szerkesztője tanult és művelt legyen, mert csak ezen két alapfeltételnek lesz meg azon eredménye, mi a tanító kellei közt a legfontosabb: »a szerénység.«

Az igazságot kereső s ilyképen bíráló nem kérdezi, ki az, ki megint ír, hanem tárgyilagosan szól hozzá ahhoz, a mit az illető írt. A sorok írója sem kérdezi, hogy ki az új paed. folyóirat, a »Kalauz« szerkesztője, minő előképzettséggel bír,*) hogy az ország tanítóinak kalauzként tolja fel magát, hanem hozzászól a: »Mit akarunk« című cikkéhez és érinteni fogja a theoria fontosságáról írt cikket, a Schultz J. módszertana felett írt bírálatot. E két utóbbit röviden.

*) Megjegyezzük, hogy a mi nézetünk az, hogy azon körülmény, mely szerint valaki nem (mint ez különben nagyon kívánatos) mint rendes képezdei hallgató, hanem magántanulóként szerzette meg az elemi tanítói oklevelet, nem zárja ki az illető képességét; de hozzátesszük, hogy ha sógorság és komaság segítsége mellett, no meg egy kis csuszás-mászás folytán és azon szerfelett jellemző körülmény következtében, hogy pályázó nincs, az illető ideigl. minőségben igazgató tanítóknak nevezetik ki, úgy ez még nem elég ahhoz, hogy most már hivatra legyen, hazánk művelt tanítóságának kalauzként világitani.

Azon kezdi R. szerkesztő, hogy cikkének első soraiban néhány zamatos magyar szólásmódot használ, mint: *Uram fia, mi tívés tagadás, kaptafa, sokat markol, pottyán, zsákba macskát árulni, kutya-futtában* stb. (ez utóbbit bizvást magának tarthatta volna), melyek zamatosságuk, gyökeres magyarságuknál fogva jó hangzásuak bár, de nagyon feltűnő, hogy ezen aligha tud. paed. folyóiratba való népies módoru szólamokat úgy egymásra halmozza, mintha dicsőköleg akarna magyaros irmodorával tündökölni. Ezen fáradozás aligha fog sikert aratni, mert az ilyen szólamokat ismeri az ország magyar tanítósa és ezzel még nem bizonyítjuk, hogy a magyar nyelvet annyira bírjuk, hogy lapot szerkeszthessünk. Ezzel bizony még nem lehet tekintélyt kieroszakolni, még talán a képezdéhez vizsga-letétel végett sereglő zsidó sakterektől sem, kik, noha kényszerből megveszik is a »Kalauzt«, azt talán még elolvasni sem tudják.

Több mint szerénytelenség, hogy R. úgy neki vág az országban megjelenő paedagogiai lapoknak, mintha ezek eddigelé nem tudták volna, hogy mi a missziójuk s várniok kellett, míg ezt bunkós bottal tudomásunkra hozza a Kalauz. A Kalauz arra fektet főszlyt, mi a többieknel másodsorban fontos, mert a paedagogiának tudományos oldalát fogja művelni. Oh szegény tanítósa, eddig nem tudtuk, mi a fontos, a paedagogiának tudományos oldalát nem ismertük, a munka felosztás elvéhez nem értettünk, de hoszsa, erre most már megtanít a Kalauz. A paedagogiára, mint tudományra (paedagogika) és mint művészetre (paedagogia) eddig nem fektettünk súlyt, talán nem is tudtuk, hogy más nemzet ezt már rég tette vala, most már tudjuk; mert R. nem azért olvasta ki, hogy ő tudja, hanem hogy vele, ezen tudományos megkülönböztetéssel, mint öntalálmánnyal megleljen. Hogy R. harmadrendű cikkében, azon egyes mondatok egy jó része, melyek nem a németből fordítvák, nem ütök meg a magyarosság mértékét, (ilyenek: által engedjük, általa birtokába jutnak, kritikát szigorát, teljesebbé tessük, mindez nem fordítás) melyek pedig a németből fordítvák (fele fordítás, egy harmada idézet) azok a gyarlóság bélyegét hordják magukon, nehezen bocsájtható meg, de ép' megbocsájthatlan azon hang, melyen ezen folyóirat szerkesztője szól.)*

A tudományos vitatkozás módszerét akarja a »Kalauz« meghonosítani, mint ezt nagy hangon szerénytelenül hirdetni meri. Valóban az ily mérvű szerénytelenség a képzelődő, magát tudósnak vélő betegét mutatja csak be egész valójában, mely beteg felett sajnálkoznunk kell. Fontosnak s szükségesnek tartja R. a polemiát, (azt hisszük, mert talán helyel-közzel hírnévre segíthet), azonban mi nem hisszük azt, hogy az ily írmodort meghonosítani akarókkal szóba állna az ország művelt tanítósa. A »Kalauz« vezetése mellett a néptanító biztosan haladhat a jó úton, mondja R. Ugyan hát eddig az ország néptanítói rossz úton haladtak? és az összes paed. lapok ezt nyugodtan nézik vala! a Kalauz van tehát hivatva, hogy jövőre kalauzoljon. Ez a képzelődés és a durva sértés netorábbja. De

*) Ha ezen hangért érdeme szerint körmére ütnék, úgy ezt nagyon megérdemelné. Szedő.

R. még ezzel nem éri be, hogy tudósként mutatja be magát, hanem még ezt mondja: „De még azért is oda nyomattam lapom homlokára, katolikus lap, mert zsákban macskát árulni nem akarok, színt vallok, hogy lássák melyik táborhoz tartozom,“ és ezzel nyilván bátorsága fölötti csudálkozásunkat akarja kierőszakolni. Ugyan hát csakugyan bátorság az, ha egy kath. felekezeti képezde igazgatója, oda meri írni: *kath. paedagogiai folyóirat?* E tekintetben bíz' nem csudáljuk bátorságát, mert ha kath. helyett más szót használ vala, hát úgy bíz' *kiteszik a szűrít*, (jó magyaros szóvlásmód, mit R. jövőben felhasználhat). A muszájból is érdemet és bátorságot akar kimagyaráztatni! No az ilyen *furfang bármely zsidó tanítónak dicseréteére válnék*. Azt akarja a Kalauz — mint mondja — megmutatni a néptanítónak, hogy miképen kell egyes lecke órára készülni s mire kell a legfőbb gondot fordítani. Ezen nemesnek látszó akarat megint csak a beteges képzelődés szüleménye, mert először tessék azt az iskolában tanítani, mivel ez a továbbképzéshez nem tartozik, hanem a képezdében való tanításnak célja, másodsor pedig, mint a „K.“ gyártott szerkesztői üzenetéből kivehető, R. csak most lett igazgató, s a mennyiben tudvalevőleg az igazgatók tanítják a paed. tárgyakat, ezt mostanig aligha tanította, tehát e téren nem gyakorolt, s noha tudja is *annyira emlegetni a Herbart-Ziller-féle irányzatot, úgy ez még nem elég ahhoz, hogy velünk elhithesse, hogy ő született paedagogus*, mert ezen néhány sorából: „Dörpfeld Fr. W. szintén Herbart-Zillerista, ámde nem az akadémiából, hanem a népiskola talajából kinőtt practicus paedagogus“, az vehető ki, hogy a practicus tanítónak csak akkor és úgy van képessége, ha akadémiát (egyetemet) nem látogatott, s mivel R. is ilyen fajta paedagogként akar szerepelni, következik, hogy alig hallgathatott*) paedagogiai előadásokat az (szerinte) akadémián. Ez ismét felreérthetlen bizonyítéka a szerénytelenségnek és képzelődésnek.

10—15 évig igazgató tanár lenni, tanulni és tanítani, gyakorlatot szerezni és aztán *szerény hangon kezdve* kalauzolni, ez rendjén való volna, mert bíz' igaz az, hogy *a kincvezéssel még nem adatott meg a gyakorlati képesség*. (Hogy pedig az elméleti megvan, azt akkor hisszük majd, ha először a vizsgát leteszi.) És valóban, ha még néhány évig olvasgatna és tanulna, átlátná, hogy *hazánk művelt tanítóival ily hangon beszélni illetlen, annyira, hogy a legvastagabb tudatlanság sem mentő ok*. Tanuljon meg R. szerény lenni, és tanítson minket, ha már ezt hiszi hivatásának, szerény hangon, modorosan, úgy bíz' mi szívesen vesszük, de az illetlen hangot nem tűrjük, mert van még *bennünk szerénységünk daczára egy kis öntudat*. S öntudatunk mellett annyi sütni valónk is van (Jó magyaros szóvlásmód ez is, mit R. jövőben tündök-lésül felhasználhat, hogy *a szédelgő modort* felismerve, az előtt bíz' nem süvegelünk (magya-

*) Bizony nem, de még csak a képezdében sem! Hat évvel ezelőtt tett népisk. tanítói vizsgálatot azon intézetben, hol most mint híres paedagogus akar szerepelni.

ros szóvlásmód ez is, kalapemelés helyett). A derék „Schultz Imre“ népiskolai reáloktatás módszertanát bírálva (a nevezett *jobb sorsot érdemel*, mint fenhéjázó (magyaros szóvlásmód ez is) folyóiratban dicsértetni) bevezetésül ezt mondja: „A népiskolai tanügygyel foglalkozó lapokban előforduló kritikák selejtesek voltak.“ Ugyan kérdem, hogy *tisztességet tudó ember* merhet e ily hangon beszélni? továbbá azt mondja: „Olyanok ezek, hogy minden sorukon meglátszik, hogy maga a szerző készítette,*) vagy semmit mondó frazishalmaz és pajtáskodó dicseriada (pajtáskodó nem lehet, ha a szerző maga írja!!!) vagy végre sértő, mert sérteni akaró, elítélő lerántás.

Ezen néhány bevezető sor valóban nagy gyakorlati tapasztalatra vall, mintha mindezt már maga R. megpróbálta volna. Annyira megfélekedzik a magát tudósnak képzelő R., hogy azt írja: „Akárhány van, a ki a szó szoros értelmében vett paedagogiai munkát nem is írt, hanem kiírt valamely nagyobb tankönyvből, (következik néhány tankönyvnek a felsorolása). Minden józan gondolkodású ember megtudja ítélni, hogy ily működés lehet hasznos — a zsebnak, de nem a tanügynek, a mi pedig az irodalmi értéket illeti, az szóba sem jöhet, mert oly alacsony mérték, melylyel azt mérni lehetne, nincs.“ Így neki menni hazánk tanítóinak, *a tisztességnek lábbal tiprása*, mert ezen általános állítás nem igaz, bizony ezen fáradságot nem kímélő derék tanítók- és tanároknak töb- bet köszönhetünk, mint *tekintélyt és nevet kiero- szokolni akaró nem tisztességes hangon író képze- lődő paedagogusoknak*. Ezen tanítók nemcsak zse- büknek, mint ezt R. vádként mondja, de a tan- ügynek is használtak, holott *a Kalauz a tanügynek arculütése által bíz' nem használ emek*, s kötve hisszük, hogy használand a zsebnak, mit persze R. nem is szándékol, mert neki elég hogy a folyó- irat czimén ezt olvashatja: „Szerkeszti és kiadja Regéczy József képző int. igazgató tanár“ (csak okl. elemi néptanító, magán úton szerzett okle- véll!) Ez *a valódi oka a Kalauz megjelenésének s semmi más*, különben azt már egy évvel előbb is megindíthatta volna. Alig hisszük, hogy a nagy- szombati vicariatus területén lakó róm. kath. nép- tanítók be akarnak e látni (más tanító bizonyára nem), hogy *Kalauz nélkül nem boldogulhatnak*.

A theoria fontosságáról is értekezik R. Kalauzában. Persze e néhány sor megint csak hem- zseg (magyaros jó hangzású szóvlásmód, ajánljuk R. úrnak figyelmébe) az idézetektől, egy jó adag gorombaságot szór a *mostani praktikus, de tudat- lan tanítóság fejéhez*, mert ezek szerinte nem tud- ják, mi a theoria, s mert R. esetleg most akadtt csak reá a theoria fontosságáról írt német könyvre (W. Wundt. Logik); azt hiszi, hogy ezt más em- ber fia (magyaros szóvlásmód) még nem tudja, s önmagáról ítélve így kiált fel, siránkozó pathos- sal: „Az a baj, hogy az emberek nagy tömege azt sem tudja, hogy miben áll a tulajdonképeni

*) Tapasztalatból beszél R., mert a Nagyszombati Hetilap, nem régebben azt mondta a Kalauzról, hogy ez feltűnést fog kelteni. Igaza volt R.-nek, ki maga írta azt az újdonságot, mert *feltűnést keltett* —!

tudás. Sokan, a kik természetes emberi elméjükre hivatkoznak s arra büszkék, habár az ilyenek rendszeren ha vele nagyra vannak, nem igen nagy adagával bírnak sem a közönséges, sem pedig a rendkívüli tehetségnek*) — stb. Itt még kimélettel volt a tanítóság iránt, mert az emberek nagy tömegéről szól, ezt pedig nemcsak maguk a tanítók alkotják, hanem azért, mégis csak jogos e kérdés, vajjon egy tisztességes módon gondolkodni tudó tanár vagy tanító, minek feledkezik meg annyira magáról, hogy *bottal kezében hirdeti tudományát, melyet csak a minap olvasott ki a német — könyvről*. Mindezek után még rajta lesz a K., a mint ezt igéri, „*hogy a néptanítót el ne tántorítsák s él ne csábítsák a nagy hangu, de híg velejű agitátorok, a kik radicalis hajlamaikkal a gyöngé néptanító nyomott helyzetét használva fel, azt hinárba esalogatják*“ stb. A Magyarországon megjelenő *pedagogiai lapok szerkesztőivel okos ember alig beszélhet ily hangon*.

A mi a K. *lapszemlétjét* illeti, úgy erre bizvást elmondhatjuk hogy „*Bocsáss meg neki uram, mert nem tudja, mit cselekszik*“. Csak a „*Magyar Tanítóképző*“ iránt gyakorol kegyelmet, mert Heteyi G. igazgató úr jószívűségében oly bírálatot mondott R. tanulmánya felől, melyet kölesönösen maguk sem hisznek, de barátságból, kölesönös érdekből egy kis reclámat csinálni csak szabad. A „*Magyar Pedagogiai szemlé*“ ről azt mondja a Kalauz, hogy radicalis hangon izgatott. R. a hamis állítások nagymesteré a tudákosság köpenyébe burkolva hiszi magát s nem lelkiismeretes módon mond ítéletet s gyakorol bírálatot szerte, így aztán majd csak elhiszi a tanítóvilág, hogy ő csakugyan érti a dolgát. No, hogy a *vastag sértegetéshez*, ezen alig, vagy talán ép' csak hozzá méltó dologhoz ért, azt látjuk. S csudák csudája korunkban részben ezzel is zöld ágra vergődhetni, különösen, ha a gyakorlati szédelgés is segítségül vétetik; s miután azt mondjuk a P. Szemléről, hogy ez izgatott, sietünk utána küldeni néhány hízogó szót, pl. az iskolai jog kérdését behatódiban fejtegeti, mint akármelyik más lap, ezt pedig azért tesszük utánna, mert a P. Sz. *arczképet is közöl, hátha, hátha?! S ezen kis árva dícséret a nevezett lap szerkesztőjét törbe esalja, vagy mondjuk inkább hiúságának tetszik és hálából rögtön közli R. arczképet*. E közlésnek még egy másik oka szerintünk abban is keresendő, hogy a P. Sz. szerkesztője érdemül tudja be R.-nek, hogy ez egy alkalommal *Gyertyánffy igazgatónak nekírontott*, mert ez utóbbit a P. Sz. szerkesztője nem kedveli és így e nekírontást elég érdemnek tekintette az arczkép közlésére. Így tehát R. megvalósultnak látja szédelgő korunk elvét: *ha hírnévre akarunk szert tenni, úgy hírneves embereket kell, bármely módon megtámadni*. Hogy Gyertyánffy kipróbált derekaságából ezen *illetéktelen, durva, minden tudományos szint nélkülözö nekírontás* mit sem vehetett el, bizonyos, de R.-t mégis czéljához vezette, azon czélhoz, mi neki czél.

*) Ezen finom magyarsággal szerkesztett, nagyot mondani akaró üres szógyártás, a jó hírnevű íróra vall, a ki tapasztalatból írja ezt.

A *Népnevelők Lapja* liberalis irányánál fogva *egyoldalú és igazságtalan* (Hát a Kalauz?). A nevezett lap szerkesztője ezen kifakadást szerintünk megérdemli, mert mikoron „*Ember János*“ úr által dieshymnust énekeltetett R. tanulmánya fölött, csakugyan egyoldalú és igazságtalan volt. „*Ember*“ ur már ismert nevű tanügyi írónak mondja *Regéczit, ilyen ámitást az ember „Embernek” nem bocsájthat meg*. A „*Néptanoda*“ papgyűlöllő, liberalis izgató stb. stb. Mindezen lapok nem érnek tehát egy fabatkát? (magyaros szólam) *Ilyen színben még alig láttunk szerkesztőt*.

Mindezek után pedig mi R. urat még sem teszszük felelőssé mindezekért, (már csak azért sem, mert képzelődő emberekkel nem boldogulhatni) hanem azon tiszt. bírálókat, kik R. nem rég megjelent u. n. tanulmányát bírálták, bírálták, de mint R. mondja, alig olvasták s ha olvasták, nem vették észre, hogy a német baráttól kérhetett engedélyt, hogy annak (Dörpfednek) munkájából, saját termékeként a szóban levő tanulmányt (így szereti nevezni *ezen kis idegen jószágot*) világgá ereszsze. Ezen bírálókra illik istenigazában R.-nek azon néhány bevezető szava, melyet S. J. módszertanát bírálva mond *Megjegyzendő, hogy e néhány szó sem saját terméke, hanem a német, kritikát gyakorló sógortól kérte kölesön*. Kiváncra megmondhatjuk kitől.

Nos! ezen „*Kalauz*“ akar útmutatást s tanácsot adni? *ez beszél a tudományos vitatkozás módszeréről? ez meri mondani, hogy a kik előfizetnek, azon néptanítók megmutatják, hogy az igazságért és tudományért tudnak lelkesülni!* Valóban nem értjük, hogy azon *díszes koszorú*, melyet czímlapján főmunkatársak és szellemi támogatók czímén említ vala, mikép szegődött melléje, persze ezek nem olvasták előre a: „*Mit akarunk*“-ot. Ezzel, a „*Kalauz*“ *első füzeté alapján* tárgyilagosan megmutattuk, bebizonyítottuk annak *szédelgő voltát, sértő modorát*, mely két körülményt *a folytatólagos füzetekben is feltaláljuk*, főleg azon kiollózott cikkekészkéknél, melyeket a tudákos beteg, szerkesztő lenni akaró saját produktumaként bemutat. Hogy a Nagyszombatba vizsgát tenni özőnlő zsidósakterek sokasága előtt tekintélyt biztosító benyomást tehet az ilyen nagy garral olvasandó czím, mint: *Az egy-szeregy tanítása lélektani alapon*, azt meghisszük, de kénytelenek vagyunk e jelen bírálatot figyelmükbe ajánlani, hogy ne kelljen rajtuk sajnálkozni. —

Mindezek után azon meggyőződést fejezzük ki, hogy a „*Kalauz*“, mely jövőre kettőztetett modoros hangon szándékozhatik neki *ütni a tanítóságnak*, mely nehéz munka béréként az előfizetési árt 1 frtról 2 frtra emelte (talán, hogy ne mondhasuk: olcsó húsnak híg a leve. Magyaros szólásmód) a *tanítóságban pártfogásra nem számíthat, mert nem képzelhetni oly tanítót, ki ily hangot törve, elismerés fejében azt még olvasná is*.

Hogy talán még is akadnak egyesek, kik szeretik olvasni, ha a tanítók, ezek a tudós formájú mindenáron professorok lenni akaró el. néptanítók, tanítótársukat, öntekintélyük emelése okából sértik, az igaz lehet, de nem adjuk fel a reményt, hogy *ezek száma napról-napra csökkenni fog!*

Egy pozsonymegyei néptanító.

R. még ezzel nem éri be, hogy tudósként mutatja be magát, hanem még ezt mondja: „De még azért is oda nyomattam lapom homlokára, katolikus lap, mert zsákban maeskát árulni nem akarok, színt vallok, hogy lássak melyik táborhoz tartozom,“ és ezzel nyilván bátorsága fölötti csudalkozásunkat akarja kierőszakolni. Ugyan hát csakugyan bátorság az, ha *egy kath. felekezeti képezde igazgatója, oda meri írni: kath. paedagogiai folyóirat?* E tekintetben bíz' nem csudáljuk bátorságát, mert ha kath. helyett más szót használ vala, hát úgy bíz' *kiteszik a szűrít*, (jó magyaros szó-lásmód, mit R. jövőben felhasználhat). A muszáj-ból is érdemet és bátorságot akar kimagyarázatni! *No az ilyen furszang bármely zsidó tanítónak dicseretére válnék.* Azt akarja a Kalauz — mint mondja — megmutatni a néptanítónak, hogy mi-képen kell egyes lecke órára készülni s mire kell a legfőbb gondot fordítani. Ezen nemesnek látszó akarat megint csak a beteges képzelődés szüle-ménye, mert először tessék azt az iskolában taní-tani, mivel ez a továbbképzéshez nem tartozik, hanem a képezdében való tanításnak czélja, má-sodsor pedig, mint a „K.“ gyártott szerkesztői üzenetéből kivehető, R. csak most lett igazgató, s a mennyiben tudvalevőleg az igazgatók tanítják a paed. tárgyakat, ezt mostanig aligha tanította, tehát e téren nem gyakorolt, s noha tudja is *annyira emlegetni a Herbart-Ziller-féle irányzatot, úgy ez még nem elég ahhoz, hogy velünk elhitthesse, hogy ő született paedagogus*, mert ezen néhány so-rából: „Dörpfeld Fr. W. szintén Herbart-Zille-rista, ámde nem az akadémiából, hanem a nép-iskola talajából kinőtt practicus tanítónak csak akkor és úgy van képessége, ha akadémiát (egyetemet) nem látogatott, s mivel R. is ilyen fajta paedag-ogként akar szerepelni, következik, hogy alig hallgathatott*) paedagogiai előadásokat az (sze-rinte) akadémián. Ez ismét félreérthetlen bizonyí-téka a szerénytelenségnek és képzelődésnek.

10—15 évig igazgató tanár lenni, tanulni és tanítani, gyakorlatot szerezni és aztán *szerény han-gon kezdve kalauzolni*, ez rendjén való volna, mert bíz igaz az, hogy *a kinevezéssel még nem adatott meg a gyakorlati képesség.* (Hogy pedig az elméleti megvan, azt akkor hisszük majd, ha először *a vizsgát leteszi.*) És valóban, ha még néhány évig olvasgatna és tanulna, átlátná, hogy *hazánk mű-velt tanítóival ily hangon beszélni illetlen, annyira, hogy a legvastagabb tudatlanság sem mentő ok.* Tanuljon meg R. szerény lenni, és tanítson minket, ha már ezt hiszi hivatásának, szerény hangon, modorosan, úgy bíz' mi szívesen vesszük, de az illetlen hangot nem tűrjük, mert van még *bennünk szerénységünk daczára egy kis öntudat.* S öntuda-tunk mellett annyi sütni valónk is van (Jó ma-gyaros szó-lásmód ez is, mit R. jövőben tündök-lésül felhasználhat, hogy *a szédelő modort* felismerve, az előtt bíz' nem süvegelünk (magya-

*) Bizony nem, de még csak a képezdében sem! Hat évvel ezelőtt tett népisk. tanítói vizsgálatot azon intézetben, hol most mint híres paedagogus akar sze-repelni.

ros szó-lásmód ez is, kalapemelés helyett). A de-rék „Schultz Imre“ népiskolai reáloktatás mód-szertanát bírálva (a nevezett *jobb sorsot érdemel*, mint fenhéjázó (magyaros szó-lásmód ez is) folyó-iratban dicsértetni) bevezetésül ezt mondja: „A népiskolai tanügygyel foglalkozó lapokban előfor-duló kritikák selejtes voltaak.“ Ugyan kérdem, hogy *tisztességet tud ember* merhet e ily hangon beszélni? továbbá azt mondja: „Olyanok ezek, hogy minden sorukon meglátszik, hogy maga a szerző készítette,*) vagy semmit mondó frazishal-maz és pajtáskodó dicseriada (pajtáskodó nem lehet, ha a szerző maga írja!!!) vagy végre sértő, mert sérteni akaró, elítélő lerántás

Ezen néhány bevezető sor valóban nagy gya-korlati tapasztalatra vall, mintha mindezt már maga R. megpróbálta volna. Annyira megféledek-zik a magát tudósnak képzelte R., hogy azt írja: „Akárhány van, a ki a szó szoros értelmében vett paedagogiai munkát nem is írt, hanem kiírt vala-mely nagyobb tankönyvből, (következik néhány tankönyvnek a felsorolása). Minden józan gondol-kodásu ember megtudja ítélni, hogy ily működés lehet hasznos — a zsebeknek, de nem a tanügynek, a mi pedig az irodalmi értéket illeti, az szóba sem jöhet, mert oly alacsony mérték, melylyel azt mérni lehetne, nincs.“ Így neki menni hazánk taní-tóinak, *a tisztességnek lábbal tiprása*, mert ezen általános állítás nem igaz, bizony ezen fáradsá-got nem kímélő derék tanítók- és tanároknak töb-bet köszönhetünk, mint *tekintélyt és nevet kierő-szakolni akaró nem tisztességes hangon író képze-lődő paedagogusoknak.* Ezen tanítók nemcsak zse-büknek, mint ezt R. vádként mondja, de a tan-ügynek is használtak, holott *a Kalauz a tanügynek arculütése által bíz' nem használ ennek*, s kötte hisszük, hogy használand a zsebeknek, mit persze R. nem is szándékol, mert neki elég hogy a folyó-irat czimén ezt olvashatja: „Szerkeszti és kiadja Regéczi József képző int. igazgató tanár“ (csak okl. elemi néptanító, magán úton szerzett okle-véllel!) *Ez a valódi oka a Kalauz megjelenésének s semmi más, különben azt már egy évvel előbb is megindíhatta volna.* Alig hisszük, hogy a nagy-szombati vicariatus területén lakó róm. kath. nép-tanítók be akarnák e látni (más tanító bizonyára nem), hogy *Kalauz nélkül nem boldogulhatnak.*

A theoria fontosságáról is értekezik R. Ka-lauzában. Persze e néhány sor megint csak hem-zség (magyaros jó hangzásu szó-lásmód, ajánljuk R. úrnak figyelmébe) az idézetektől, egy jó adag gorombaságot szór a *mostani praktikus, de tudat-lan tanítóság fejéhez*, mert ezek szerinte nem tud-ják, mi a theoria, s mert R. esetleg most akadt csak reá a theoria fontosságáról írt német könyvre (W. Wundt. Logik); azt hiszi, hogy ezt más em-ber fia (magyaros szó-lásmód) még nem tudja, s önmagáról ítélve így kiált fel, siránkozó pathos-sal: „Az a baj, hogy az emberek nagy tömege azt sem tudja, hogy miben áll a tulajdonképeni

*) Tapasztalatból beszél R., mert a Nagyszombati Hetilap, nem régeből azt mondta a Kalauzról, hogy ez feltűnést fog kelteni. Igaza volt R.-nek, ki maga írta azt az újdonságot, mert *feltűnést keltett* —!

tudás. Sokan, a kik természetes emberi elméjükre hivatkoznak s arra büszkék, habár az ilyenek rendszeren ha vele nagyra vannak, nem igen nagy adagával bírnak sem a közönséges, sem pedig a rendkívüli tehetségnek*) — stb. Itt még kimélettel volt a tanítóság iránt, mert az emberek nagy tömegéről szól, ezt pedig nemcsak maguk a tanítók alkotják, hanem azért, mégis csak jogos e kérdés, vajjon egy tisztességes módon gondolkodni tudó tanár vagy tanító, minek felelkezik meg annyira magáról, hogy *bottal kezében hirdeti tudományát, melyet csak a minap olvasott ki a német — könyvéből*. Mindezek után még rajta lesz a K., a mint ezt igéri, „*hogy a néptanítót el ne tántorítsák s el ne csábítsák a nagy hangu, de hig velejü agitátorok, a kik radicalis hajlamaikkal a gyöngye néptanító nyomott helyzetét használva fel, azt hinárba csalogatják*“ stb. A Magyarországon megjelenő *pedagógiai lapok szerkesztőivel okos ember alig beszélhet ily hangon*.

A mi a K. *lapszemléjét* illeti, úgy erre bizvást elmondhatjuk hogy „*Bocsáss meg neki uram, mert nem tudja, mit cselekszik*“. Csak a „*Magyar Tanítóképző*“ iránt gyakorol kegyelmet, mert Heteyi G. igazgató úr jószívűségében oly bírálatot mondott R. tanulmánya felől, melyet kölcsönösen maguk sem hisznek, de barátságból, kölcsönös érdekből egy kis reclámat csinálni csak szabad. A „*Magyar Pedagógiai szemlé*“ -ről azt mondja a Kalauz, hogy radikális hangon izgatott. R. a hamis állítások nagymesteré a tudakosság köpenyébe burkolva hiszi magát s nem lelkiismeretes módon mond ítéletet s gyakorol bírálatot szerzte, így aztán majd csak elhiszi a tanítóvilág, hogy ő csakugyan érti a dolgát. No, hogy a *vastag sértegetéshez*, ezen alig, vagy talán ép csak hozzá méltó dologhoz ért, azt látjuk. S csudák csudája korunkban részben ezzel is zöld ágra vergődhetni, különösen, ha a gyakorlati szédeltés is segítségül vétetik; s miután azt mondjuk a P. Szemlééről, hogy ez izgatott, sietünk utána küldeni néhány hízogó szót, pl. az iskolai jog kérdését behatóbban fejtegeti, mint akármelyik más lap, ezt pedig azért tesszük utánna, mert a P. Sz. *arczképet is közöl, hátha, hátha?! S ezen kis árva dícséret a nevezett lap szerkesztőjét törbe csalja, vagy mondjuk inkább hiúságának tetszik és hálából rögtön közli R. arczképet*. E közlésnek még egy másik oka szerintünk abban is keresendő, hogy a P. Sz. szerkesztője érdemül tudja be R.-nek, hogy ez egy alkalommal *Gyertyánffy igazgatónak nekírontott*, mert ez utóbbi a P. Sz. szerkesztője nem kedveli és így e nekírontást elég érdemnek tekintette az arczkép közlésére. Így tehát R. megvalósultnak látja szédeltgő korunk elvét: *ha hírnevre akarunk szert tenni, úgy hírneves embereket kell, bármely módon megtámadni*. Hogy Gyertyánffy kipróbált derekaságából ezen *illetéktelen, durva, minden tudományos színt nélkülözö nekírontás* mit sem vehetett el, bizonyos, de R.-t mégis ezéjához vezette, azon ezéjához, mi neki czél.

*) Ezen finom magyarsággal szerkesztett, nagyot mondani akaró üres szógyártás, a jó hírnevű íróra vall, a ki tapasztalatból írja ezt.

A *Népevelők Lapja* liberális irányánál fogva *egyoldalú és igazságtalan* (Hát a Kalauz?). A nevezett lap szerkesztője ezen kifakadást szerintünk megérdemli, mert mikoron „*Ember János*“ úr által dicsőhymnust énekeltetett R. tanulmánya fölött, csakugyan egyoldalú és igazságtalan volt, „*Ember*“ ur már ismert nevü tanügyi írónak mondja *Regéczit, ilyen ámitást az ember, Embernek nem bocsájthat meg*. A „*Néptanoda*“ papgyüölő, liberális izgató stb. stb. Mindezen lapok nem érnek tehát egy fabatkát? (magyaros szólam) *Ilyen színben még alig láttunk szerkesztőt*.

Mindezek után pedig mi R. urat még sem tesszük felelőssé mindezekért, (már csak azért sem, mert képzelődő emberekkel nem boldogulhatni) hanem azon tiszt. bírálókat, kik R. nem rég megjelent u. n. tanulmányát bíralták, bíralták, de mint R. mondja, alig olvasták s ha olvasták, nem vették észre, hogy a német barátitól kérhetett engedélyt, hogy annak (Dörpfednek) munkájából, saját termékeként a szóban levő tanulmányt (így szereti nevezni *ezen kis idegen jószágot*) világgá ereszsze. Ezen bírálókra illik istenigazában R.-nek azon néhány bevezető szava, melyet S. J. módszertanát bírálva mond *Megjegyzendő, hogy e néhány szó sem saját terméke, hanem a német, kritikát gyakorló sógortól kérte kölcsön*. Kivátratra megmondhatjuk kitől.

Nos! ezen „*Kalauz*“ akar útmutatást s tanácsot adni? ez beszél a tudományos vitatkozás módszeréről? ez meri mondani, hogy *a kik előfizetnek, azon néptanítók megmutatják, hogy az igazságért és tudományért tudnak lelkesülni!* Valóban nem értjük, hogy azon *díszes koszorú*, melyet czímlapján főmunkatársak és szellemi támogatók czímén említ vala, mikép szegődött melléje, persze ezek nem olvasták előre a: „*Mit akarunk*“-ot. Ezzel, a „*Kalauz*“ *első füzeté alapján* tárgyilagosan megmutattuk, bebizonyítottuk annak *szédeltgő voltát, sértő modorát*, mely két körülményt a *folytatólagos füzetekben is feltaláljuk*, főleg azon kiállózott czikkecskéknél, melyeket a tudákos beteg, szerkesztő lenni akaró saját produktumaként bemutat. Hogy a Nagyszombatba vizsgát tenni özőnlő zsidósakterek sokasága előtt tekintélyt biztosító benyomást tehet az ilyen nagy garral olvasandó czím, mint: *Az egy-szeregy tanítása lélektani alapon*, azt meghíszszük, de kénytelenek vagyunk e jelen bírálatot figye mükbe ajánlani, hogy ne kelljen rajtuk sajnálkozni. —

Mindezek után azon meggyőződést fejezzük ki, hogy a „*Kalauz*“, mely jövöre kettőztetett meőros hangon szándékozhatik neki *ütni a tanítóság-nak, mely nehéz munka béreként az előfizetési árt 1 frtról 2 frtra emelte* (talán, hogy ne mondhasuk: olcsó húsnak híg a leve. Magyaros szólás-mód) *a tanítóságban pártfogásra nem számíthat, mert nem képzelhetni oly tanítót, ki ily hangot tárve, elismerés fejében azt még olvasná is*.

Hogy talán még is akadnak egyesek, kik szeretik olvasni, ha a tanítók, ezek a tudós formájú mindenáron professorok lenni akaró el. néptanítók, tanítótársaikat, öntekintélyük emelése okából sértik, az igaz lehet, de nem adjuk fel a reményt, hogy *ezek száma napról-napra csökkenni fog!*

Egy pozsonymegyei néptanító.